

'T VLAAMSCH GEZIN

Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

Filips Van Artevelde

Roman door A. HANS.

(Vervolg).



Men heeft mij zwaar vernederd (blz. 2).

— O, ik weet meer... De graaf verraste uw bode en las den brief. Toen was over uw lot beslist. Gij werdt veroordeeld een lijfeigene te worden... en nu staat ge hier.

— 't Is allemaal zoo gebeurd, maar wie zijt gij dan toch !

— Iemand, die deernis met u heeft... en u helpen wil.

— Mij helpen !

— Ja... Ge staat hier alleen en wat belet u te vluchten, Lambert van Holen ?

— Wat mij belet te vluchten ? De hoop op uitkomst... Nu kan ik niet vluchten, want dadelijk zou ik weer gegrepen worden... En dan sloot men mij in een vergeethoek en was alle kans op redding voorbij. Ik verwacht, dat de graaf, als zijn hartstocht voor Hilda verdoofd is, inzien zal, dat ik hem een dienst bewees...

— En u weer in uw stand verheft ? Och, Lambert, kent ge dan Lodewijk van Male niet ? Als zijn liefde verdwenen is, wil hij het avontuur doen vergeten en dus zal hij zeker niet den voornaamsten getuige mee nemen naar Brugge of Gent. Laat die hoop varen ! Vlucht... en ik zal u bijstaan.

— Gij ? Een onbekende...

— Maar een onbekende met veel macht. Een pelgrim, die invloed heeft en niet toevallig hier vertoeft. Begeef u naar 't bosch, waar dat kruisbeeld staat en morgen kom ik daar met u spreken.

En met nog andere woorden overreedde de geheimzinnige persoon den voormaligen page zijn raad te volgen.

— Ik verdraag dit leven niet langer, ge hebt gelijk ! riep de lijfeigene. Men heeft mij zwaar vernederd toen ik op een paard gebonden rond gevoerd werd. Dat men mij nu maar doode !

En woest wierp hij den stok in den vijver, zoodat het water hoog opspatte... en dan vluchtte hij snel heen, bezielde met nieuwe hoop. Hij rende over akkers en weiden, sprong over grachten, kroop door 't bosch, zich aan doornen verwondende. Aan het kruis rustte hij, ten einde krachten en viel op 't bedauwde mos onder een hoogen eikeboom. Toen sluimerde hij in... de ongelukkige sliep, tot de zon hoog aan den hemel stond en hij gewekt werd door een luid geschal, een geroep, geflaf, geschreeuw.

Als verdwaasd sprong Lambert overeind. Eerst wist hij niet, waar hij was, maar plots herinnerde hij zich alles en dacht aan den pelgrim. Hij ontwaarde tusschen de boomen een groep edellieden, die op de jacht waren. Lambert poogde zich achter een struik te verbergen, maar een hond sprong huilend naar hem toe. De lijfeigene wilde zich verdedigen, doch nu was hij verraden en spoedig werd hij door het gezelschap omringd. Een der en bedaalde den hond en zich daarna tot den jonkman richtende, vroeg hij norsch :

— Ellendige laat, wat doet ge in dit bosch ?

Lambert sidderde. Van schrik kon hij geen woord uiten.

— Spreek dan, hond ! Wat doet ge in mijn bosch ! Als ge niet wilt, dat ik u aan dien tak laat ophangen, zeg dan wat ge hier komt verrichten !

Een der dienaren greep den vluchteling bij den schouder.

— Ha, ge wildet weg loopen, hernam de edelman spottend. Lodewijk en Jan, bindt dien schelm op een paard en brengt hem naar zijn meester terug, gebod hij aan twee knechten.

— Hij is een lijfeigene van heer Reinout ! riep de man. Ik zie het aan den ring rond zijn hals.

— Genade, genade ! kermde Lambert.

— O, ik zal de laten helpen vluchten ! Alloh, mannen, ge hebt me toch verstaan !

— Hang mij liever aan dien tak op ! smeekte de gevangene.

Maar ruw werd hij vastgegrepen en op het rijdier gesnoerd.

Lamberts ontsnapping was geen geheim meer. De toornige burchtheer gelastte onmiddellijk nauwkeurige opzoekingen te doen.

— Ik hoop dat we den ellendeling terug vinden, om een streng voorbeeld te kunnen stellen, mompelde Reinout.

De geheele plaats was in rep en roer. De lijfeigenen, voortgedreven door hun opzichters, speurden overal. En ofschoon de laten in hun hart wenschten, dat hun lotgenoot onvindbaar blijven mocht, moesten ze toch gehoorzamen en achter iederen boom en elke struik zien.

Een troepje, onder aanvoering van Buchart, ontmoette het paard met den geboeiden vluchteling. De opzichter jubelde, de lijfeigenen sidderden. Ze voelden hun hart ineenkrimpen van deernis met Lambert, wiens straf wreed zou wezen.

Burchtheer Reinout kon een juichkreet niet onderdrukken, toen hij den jongeling voor zich zag. Wraakzucht lag over het stroef gelaat van den barbaarschen meester.

— Koep ieder op het voorplein ! gebood hij.

Alle laten ook vrouwen en kinderen, moesten het vonnis hooren, dat Reinout over Lambert strijken zou. 't Duurde nog al lang eer het gezelschap vollig was. Eindelijk stonden de lijfeigenen bijeen; de burchtheer trap op Lambert toe.

— Ha boef, ge wildet mij ontvluchten ! siste hij, den wees met zijne rijzweep in het gelaat slaande. En, zich tot de anderen richtende, vervolgde hij dreigend : « Wie uwer van plan mocht zijn, het voorbeeld van dezen schelme te volgen, spiegele zich aan zijn lot. Herbert, Rolf en Wauter, werpt Lambert in den vergeethoek ! »

— Genade, genade ! kermde de rampzalige.

Maar de dienaren schoten toe en sleepten den veroordeelde, die te vergeefs weerstand bood, voort naar een kelder, duwden hem in 't onderaardsch hok en wierpen daarna de zware eiken deur in 't slot.

Arme Lambert ! Weenend, huilend, strompelde hij over den ruwen vloer. Hij struifelde... hij gilde... hij stootte met den voet tegen doodsbeenderen, 't overschot van rampzaligen, als hij door den onbarmhartigen burchtheer gestraft. In den vergeethoek ! Ja, hij was vergeten nu... hij bestond niet meer... men had hem levend begraven... hier moest hij van honger omkomen.

Met een rouwend harte keerden de andere laten naar hun werk weer. Ze spraken fluisterend over de schrikkelijke gebeurtenis.

— Hij kan acht, veertien dagen leven, mompelde een grijsaard. Dan is hij voor eeuwig uit zijn lijden verlost. Ik leef en ik lijd iederen dag. Mijn meester kocht mij van een Franschen heer. Ik bezat een vrouw en zes kinderen. Zij klemden, klemden zich aan me vast. Nutteloos ! De groote heeren kennen geen medelijden. Ik werd aan den staart van een paard gebonden en naar dit land gesleurd. Ik ben thans een lastdier. Hoe lang nog ?

— Ik, fluisterde een ander, moest op een heeten zomernoen bier halen voor den kok. Ik stikte schier van den dorst. 'k Bezweek voor de verzoeking, ik dronk, neen, ik zwolg een teug bier... mijn diefstal werd bespied... ik verloor mijn rechier oor. Zie maar ! En de verminkte wees naar een litteken waar vroeger zijn rechteroor zat.

Een afgeteerde, kromme zwoeger had zwijgend geluisterd.

— En gij, Jan, vroeg hem de laatste spreker, gij ook hebt meer droevige dan vroolijke dagen gekend in uw leven, niet waar ?

— Ik ? zei Jan. Ziet ge daar Bruno, den hond van onzen meester ? 'k Wenschte ook zoo'n beest te zijn, dan ware mij veel leed gespaard geweest. Droevige dagen ! Ha, ze hebben mijn hart gebroken ! riep de ouderling op onbeschrijflijk bitteren toon uit. Wij hebben geen hart, geen gevoel. Zoo beweren zij, die in de kasteelen wonen. Ik was eens een jonkman, kloek van leden, recht van gestalte, met gesperde armen, juist als gij, Koenraad. 'k Beminde een meiske, en wij vroegen aan onzen meester toestemming om te huwen. De hardvochtig kerel spotte met ons, schold de maagd en mij voor zwijnen. Op zekeren dag werd de zoon onzes heeren gevangen genomen. Met geld, door ons gewonnen, werd de jongeling vrijgekocht. 't Was feest, toen hij op het slot terugkeerde. Wij kregen bier en koeken en mochten, neen, moesten vroolijk wezen. De jonker kwam eens zien. Hij bemerkte Reina, het meisje dat ik beminde. Ik wil eens grootmoedig zijn, riep de edelmanszoon tot den opzichter. Wie is die deerne ? vroeg hij. Reina, antwoordde de opzichter. En wie is die jonkman ? hernam de ander, een mijner gezellen aanwijzend. Koenraad, zei de dienaar. Welnu, Koenraad moet met Reina huwen. Bepaal den trouwdag de volgende week, en geef het paar tot bruidsgeschenk een kalf en een paar ganzen. De opzichter vertelde dan, dat ik aan zijn vader gevraagd had, Reina tot vrouw te nemen en dat het meisje mij genegen was.

De jonker lachte hoonend. Genegenheid, riep hij, spreken die laten ook al over genegenheid. Wat ik wensch, zal geschieden. Reina trouwt met Koenraad, en laten beiden mij dankbaar zijn, om het geschenk, dat ik hun geef.

— 't Gebod werd uitgevoerd, ging Jan voort. Was het wonder dat Reina een jaar later stierf, van droefheid en hartzeer. En ik kreeg een wrok in 't harte. Die misdaad voelde ik meer dan een dracht slagen, dan de felste kastijding. Ha, ik haat den hardvochtigen kerel, die ons als beesten behandelt.

— Stil Jan, vermaande een der hoorders, die woorden konden u 't leven kosten.

— De dood ware eene verlossing, mompelde de zwoeger.

Ieder dacht weer aan den ongelukkigen Lambert, die levend in een graf gestooten was, een vreeselijk einde verbeidde in den vergeethoek onder de burcht.

Toen de graaf van Hilda naar beneden kwam, zei heer Reinout hem, welke straf hij Lambert had toegediend.

— In den vergeethoek, herhaalde Lodewijk en hij huiverde toch even, maar onverschillig vervolgde hij dadelijk : Wel ja, de kerel is daar op zijn plaats ! »

De pelgrim hoorde dit, verborgen in een hoek...

— Lambert zal niet sterven, mompelde hij. Hij zal me zelfs helpen, om Hilda naar Wynendale te brengen.

De heeren spraken over den voormaligen page niet meer... Hij was immers een lijfeigene...

De lijfeigenen behoorden eigenlijk als vee aan den heer. Deze bejegende hen naar willekeur, mishandelde, ja doodde ze. De laten verbleven in lage, vuile hutten, gebouwd van zoden, vlechtwerk of ruwe planken en nauwelijks gedekt met stroo of riet. Eene walgelijke reuk heerschte er binnen. 't Was er duister. De meubels verdienden nauwelijks dien naam. Aan een muur was eene plank met aarden kruiken en schotels. Gedroogde visch hing in ritsen aan een draad. In den hoek stond een kist; daarin bewaarde de bewoner wat voedsel en een kleedingstuk misschien dat hij wilde beschermen voor vocht... en ongedierte. Want rein, zindelijk was het hier niet. Te midden van den leemen vloer lagen eenige steenen. Ze vormden de stookplaats. De rook zocht een uitweg door de deur of door een gat in 't dak, maar kronkelde eerst door het eenige vertrek en kleurde de wanden bruin. Terzijde, achter een schutsel van vlechtwerk, waren drooge bladeren opgehoopt. Hier rustte de arme laat van zijn dagwerk, van zijn slaventaak. Half naakte kinderen wemelden tusschen die stulpen. De kinderen der laten tot de burchtheer er over beschikte, ze verkocht of verruilde !

De laat was haveloos gekleed. Zijn gewaad, op vele plaatsen gescheurd, werd van eene grove stof vervaardigd. Zijne knieën waren bloot, maar rond de beenen droeg hij lappen, voddën, met touwtjes vastgebonden. De eeltbobbels onder zijne voeten bewezen duidelijk dat de arme kerel nimmer schoenen droeg.

Ja, ongelukkige wezens waren die laten ! De heer had meer eerbied, meer medelijden met zijn rijpaard, zijn jachthond, dan met de dienaren van wier zweet en bloed hij leefde. Wegloopen ! Zich verzetten ! O, er waren middelen genoeg om ze te tuchtigen. Zeker, hier en daar trof men een milder heer aan. Doch de goeden waren zeldzaam !

Een laat was geboren om de edellieden te dienen. Ze leefden als de beesten, verschilden met het vee hierin, dat de lijfeigenen wel de gestalte van een mensch hadden, maar geen menschelijk gevoel. Zoo dachten de machtige heeren over de ongelukkige wezens, die aan den voet van hun

kasteel woonden. De lijfeigenen bezaten eigenlijk niets, waren geen meester over hun kinderen, zwoegden van 's morgens tot 's avonds. Ze werden nauwelijks gevoed en genoten weinig rust. Hun leven was van een hel en aan de meesten bracht de dood slechts verlossing. Sommige omwoners van 't kasteel waren half vrij. Hun lot was niet zoo hard als dat der laten, maar toch ook ver van begeerlijk. Ze moesten zulke zware belastingen opbrengen voor den burchtheer, dat ze slechts met moeite den kost verdienden. Van al hun oogsten eischte de edelman zijn deel; voor talrijke karweien, herstelling van het slot; 't banen van wegen, voor landbouwwerk, werden ze opgeroepen, terwijl ze toch geen recht op loon hadden.

En zelfs de vrijen werden op allerlei wijzen uitgebuit. Als de wilde zwijnen hun akkers omwoelden, als de vos hun vetste hennen roofde, mocht de vrije deze schadelijke dieren niet vervolgen. Immers het pachtrecht behoorde uitsluitend aan den heer, en wee hem, die het schond. Soms moest hij die overtreding met den dood bekoopen. Als de voorname jagers over zijne akkers renden, zijne vruchten vertrappelden, dan moest de vrije nog eerbiedig buigen voor de hooge gasten. Bij het binnenhalen van zijn oogst was hij verplicht van elke tien schoven er een voor den heer te laten staan. Aldus betaalde de landman zijne tienden. En tienden werden ook geëischt van andere gewassen, van eieren, dikwijls zelfs van vee. De edelman bezat veel duiven, die in een nok of een til te midden van het veld woonden. De vogels zochten hun voedsel op de omliggende akkers en 't was weeral de boer die hen onderhield. De landman moest zijn graan laten malen in 's heeren molen. Want ook de wind behoorde den edelman. En het brood werd gebakken in 's heeren oven. 't bier gebrouwen in 's heeren brouwerij, de werktuigen hersteld in 's heeren smederij... alles tegen een woekerprijs.

Geen wonder dat in bloedige opstanden de haat der minderen zich jegers de kasteelen uitten.

Och, neen, heer Reinout sprak niet lang meer over Lambert. Hij luisterde naar den graaf die hem aanbevoel Hilda van Rozenhove streng te bewaken, zonder dat zij het voelde.

— Nog een week en dan kom ik haar halen, zei de vorst. Dan leid ik haar mee naar Vlaanderen.

— O! ik! dacht de pelgrim in zijn schuilhoek.

EEN OUDE KENNIS.

Willem, de veerman der Honte, een mond der Schelde, was een wakkere jongeling van dicht bij de twintig, en geen schipper kon een schuit vlugger over den stroom roeien dan hij. En de Honte was breed geworden sinds den geweldigen Elisabethsvloed.

Willem woonde met zijn bejaarde moeder op 't gebied van 't dorp Eertinge,

nabij Biervliet, dus in 't graafschap Vlaanderen en het was zijn dagelijksch werk de reizigers naar 't naburige Zeeland over te zetten.

Biervliet was in dien tijd een der bloeiendste steden van Vlaanderen, welvarende door zeevaarhandel, zoutnering en vooral haringvisserij. In den tijd van ons verhaal leefde hier Willem Beukelsz, die het kaken der haring uitvond, waardoor deze visch voor bederf bewaard kon worden en van toen af een zeer belangrijk handelsartikel werd, zoodat de vreemdelingen van de Vlamingen en Hollanders zegden, dat ze meer goud haalden uit de zee, dan andere volkeren uit de aarde. Nu is Biervliet een stil stadje, door polders van de Braakman gescheiden en levend van den landbouw. Een geschilderd raam der Hervormde Kerk herinnert den bezoeker nog aan Willem Beukelsz, die voorgesteld wordt, zittend op een omgekeerde vischmand; op 't hoofd draagt hij een kap; hij is gehuld in visschersgewaad, houdt in de linkerhand een haring en in de rechter een kaakmesje. Op den achtergrond ziet men vaartuigen. Het raam toont ons ook verscheidene wapens.

Willem had juist 't avondmaal gebruikt en zette zich bij 't vuur, om nog eenigen tijd met zijn moeder te kouten, al eer zijn legerstede op te zoeken.

— Licht de boot goed vast, jongen? vroeg de oude vrouw. De wind blaast zoo in de schouw.

— Ja, 't is kwaad weer, moeder, maar voor de boot geen nood, ze ligt achter den dijk.

— Volk zal er dezen avond wel niet meer komen.

— O, neen, gewis niet...

— 't Wordt elk oogenblik wilder, het weer... Ik ben bang als de wind zoo huilt... Twee watervloeden heb ik beleefd... beide keeren op St. Elisabethsdag. Vooral de eerste vloed was verschrikkelijk...

Willem had 't verhaal al dikwijls gehoord, maar zijn moeder scheen meer tot zich zelve als tot hem te spreken en zei: « Tegen den avond begon het te waaien, in den nacht stormde het, 's morgens was 't nog erger. Overal luiden de klokken, te Assenede, te Moerkerk, te Peerboom, te Biervliet... Mijn vader kwam rond acht uur in huis gestormd. « Vluchten! » riep hij. De dijken zijn door! » We snelden naar Biervliet... daar waren sterke huizen, torens, daar lagen ook veel schepen. 't Was hoog tijd, we bevonden ons nog wel een kwartier van de stad toen 't water reeds aanstroomde... Moeder droeg ons jongste zusje in haar arm, vader een broertje, ik hield twee anderen bij de hand. Ons huisraad hadden we maar achter gelaten... 't was toch maar luttel waard... we mochten ons leven er niet voor wagen. Buur Lamme en zijn vrouw Katrijn wilden het hunne redden, maar zijn niet tot Biervliet geraakt... Er waren veel vluchtelingen in de stad. 't Was guur weer, wij allen waren doornat. We mochten in de kerk verblijven. Boven ons stormde al maar door de groote klok. De wind gierde langs 't dak en wierp veel ruiten in. De mannen staken de gaten toe met planken en doeken. O, die dag! Drie uren ver

overstrooende 't Vrije van Brugge en de vier Ambachten. Lijken van menschen en dieren dreven rond. 't Water stroomde weldra de kerk binnen tot aan het hoogaltaar en wij moesten op de galerijen, ook op 't doxaal en in den toren. 't Leek of de wereld verging. Wat wij geleden hebben, is niet te beschrijven ! Eindelijk bedaarde de storm. Maar welk een verwoesting ! De Honte was veel breeder en dieper geworden, echter ten koste van vruchtbaar land, dat met hoeven en huizen verzwolgen was. Wij keerden hier naar Eertinge terug. Onze hut was vernield. Vader bouwde een nieuwe; wij waren doodarm. Gelukkig kwam er hulp uit de steden. Zeventien jaren later, 't was weer op St. Elisabethsdag, vreesden we een nieuwe ramp en weer vluchtten we naar Biervliet maar hier was de schade niet zoo groot, wel in Zeeland. En wonderlijk, zoo is de weg ontstaan, voor de groote schepen, welke tegenwoordig liever te Antwerpen willen zijn, dan te Brugge.

— Omdat te Brugge altijd twist en tweedracht heerscht, moeder, antwoordde Willem. De kooplieden ontvluchten de stad. Antwerpen is Brugge een doorn in 't vleesch !

— O, die verdeeldheid altijd ! Waarom kunnen de menschen niet in vrede leven ? . . Jongen, wat begint die wind geweld te maken ! Zou ik een derden vloed beleven ?

— Maak u niet ongerust moeder, troostte de zoon. 't Waait sterk, ja, maar 't is echter nog bijlange geen storm... Maar 't is of ik stemmen hoor, zou er dan toch nog volk komen ?

— Gij zet niemand meer over, Willem, 't is geen weer, gij behoeft uw leven niet te wagen zonder noodzaak ! zei de vrouw ongerust.

Er werd nu luid op de deur geklopt en Willem deed vlug open. Vijf groote, kloeke kerels traden binnen. Ze waren gehuld in wijde mantels, en droegen breede, neerhangende hoeden, die hun gelaat gedeeltelijk bedekten.

— Over ? vroeg Willem.

— Neen, jonkman, maar toch hebben wij uw hulp noodig.

— Waarmede kan ik u dienen, heeren ?

— Wij moeten droog hout en stroo hebben en een goede lantaarn, want de onze is gebroken, antwoordde hij, die de overste scheen.

— Hout en stroo, herhaalde de veerman verwonderd. Wilt ge buiten kampeeren ? Gij zijt welkom hier, tot het weer bedaar.

— Bemoei u niet met onze zaken en gehoorzaam maar vlug ! snauwde de vreemdeling. Droog hout, stroo en een goede lantaarn ! Zie, gij moogt kiezen tusschen een goed loon of een ribbestoot, welken ge niet lang voelen zult, ge begrijpt waarom.

— Wat wilt ge dan toch ? vroeg nu de moeder op angstigen toon.

— Houd u maar koers, oude vrouw, en ga liever te bed, ge zit daar te knikkebollen van den vaak.

— Gij behoeft mijn moeder niet te beleedigen ! riep Willem verontwaardigd.

— Hoor dien melkbaard eens ! Zou men niet zeggen, hij is de graaf van Vlaanderen in stede van een kalen veerman ? Geef ons, wat we vragen, want ge talmt onverdragelijk.

— Doe het maar, Willem, drong zijn moeder aan.

— Dat is ten minste wijs gesproken, oude vrouw, uw lieve jongen heeft niets te vreezen, als hij maar doet wat we zeggen.

— Volgt mij dan, heeren, naar 't schuurtje, daar ligt hout en stroo in overvloed en hier is de lantaarn van mijn veerboot. Ik hoop, dat ik ze terug zal krijgen.

— Hier is geld om er morgen wel drie nieuwe voor te koopen, zuinige borst, ge merkt wij zijn niet gierig... En nu hout en stroo... maar ontsteek eerst de lantaarn, want dit vervloekte land is vol kuilen en slijkgraten.

Willem deed wat men van hem verlangde en trad met de mannen buiten. Na een kwartier keerde hij terug en zei :

— Ze zijn heen, moeder ! Ruw volk !

— Leelijke kerels, jongen, maar wat zouden ze in hun schild voeren ?

— Ik zal 't spoedig weten, moeder, hernam de zoon, zijn mantel van een spijker aan den muur nemende.

— Gaat ge nog uit ? vroeg de oude.

— Ja, ik vertrouw die vreemden niet, ze konden wel zeeroovers zijn !

— Zeeroovers, de H. Maagd sta ons bij ! Maar Willem...

— Ik moet er uit, moeder ! Ik ben veerman, ja, maar ook toezichter aan 't strand en 't is mijn plicht eens te zien, wat die kerels hier komen uitvoeren !

— Ja, 't is uw plicht, maar zult ge voorzichtig zijn, kind ?

— Natuurlijk, moeder. 'k Zal in hun kielwater zitten, zonder dat ze 't in de gaten krijgen. Ga naar kooi en slaap !

— Neen, neen, ik blijf op tot ge terugkeert.

Willem kende zijn moeder te goed, om langer aan te dringen, en weldra worstelde hij tegen den wind, die door den polder schoot met vervaarlijk geloei.

Ginds zweefde de lantaarn als een dwaallicht over 't land. De veerman wist dus al dadelijk, in welke richting de vreemdelingen waren gegaan.

— Naar den dijk mompelde hij. Zeker zijn het roovers, die een of ander schip op de banken willen lokken ! Maar, bij mijn patroon, ik ben er ook nog en houd een oog in 't zeil, en, als 't moet, een hand aan 't roer !

Willem, gewoon tegen den wind te worstelen, kwam spoediger vooruit dan de vreemdelingen en weldra was hij dicht bij hen. Nu moest hij zeer voorzichtig zijn, want als ze hem ontdekten en grepen, was hij een man des doods. Achter den dijk bleven de kerels staan. De golven sloegen huilend tegen den aarden dam aan, 't stevig bolwerk der boeren om hun vijand, de Honte, te bedwingen.

— Hier is 't een goede plaats, daar liggen gevaarlijke banken, hoorde Willem een van 't troepje zeggen of liever schreeuwen, want hij moest zijn

stem uit zetten, om zich verstaanbaar te maken. De Engelschman is niet ver af... en tien tegen een, wil hij binnenloopen in plaats van den storm te trotseeren. Daar hij van Antwerpen komt, zal hij ons licht voor dat van Biervliets haven aanzien. Het zal hem drommels leelijk tegenvallen. Zoo zullen wij de schippers verleeren naar Antwerpen in plaats van naar Brugge te komen.

Willem had genoeg gehoord. Hij trilde van verontwaardiging. Ha ! nu begreep hij alles. De Bruggelingen waren naijverig op Antwerpens toenemende scheepvaart en ze wilden de vreemde schippers afkeerig maken van de Honte, door hun te doen geooven, dat hier strandboeven en roovers hun bedrijf uitoefenden. Ja, er waren wel eens kustroovers, die met kar en paard naderden, als een schip gestrand was, maar nu waren het andere kerels.

Willem was ook een Vlaming en hij had Brugge's voorspoed gewenscht boven dien van de Brabantsche stede, Antwerpen, maar om hun haven te bevoordeelen, moesten de Bruggelingen tenminste eerlijke middelen gebruiken en geen schurken afzenden, die arme zeelieden naar den dood lokten.

Het vreemde vaartuig zou stranden; de bemanning en misschien ook passagiers moesten dan omkomen... en zijn lantaarn zou hen lokken naar den dood ! Neen, neen !

En de eerlijke veerman maakte dadelijk een plan. Alleen vermocht hij tegen deze kerels niets en 't dorp lag ver af. Eer hij hulp gehaald had, kon het te laat zijn. Hij moest vlug handelen en de eenige weg tot gelukken was, naar het verwachte schip te roeien en de zeelieden te waarschuwen. Willem snelde zijwaarts en beklom den dijk, en zijn harte bonsde, toen hij ginds op de donkere wateren een lichtje zag. Daar naderde 't schip reeds ! Neen, er was geen tijd te verliezen ! Had hij tenminste één helper, om mede de riemen te bewegen.

— Maryke ! zei hij. Ja, zij is kloek en zij is ook braaf...

De veerman ijldes voort en hijgend bleef hij voor een huisje staan, dicht bij den dijk. Gejaagd bonsde hij op de deur. De jongeling behoefde niet lang te wachten.

— Wie daar ? klonk het.

— Ik ben het, Willem...

De deur werd geopend. In 't spaarzaam verlichte vertrek zaten drie menschen, de ouders en een meisje van Willems leeftijd.

— Is er nood ? vroeg de man verschrikt.

— Neen... tenminste niet aan de dijken...

— Ik vreesde het, ik bleef op, daar t' zoo hard woei, er komt storm...

— Is uw moeder krank ? vroeg het meisje, dat bij Willems komst bloosde.

— Ook niet ! Luister..., ik heb niet veel tijd...

Gejaagd verhaalde hij wat er bij den dijk gebeurde.

— Die ellendelingen ! kreet de man. Ja, als er een schip strandt, is de

lading voor ons, dat is altijd zoo geweest, wat de heeren der wet ook beweren, maar een vaartuig opzettelijk...

— Ik moet naar dit schip roeien ! viel de veerman hem driftig in de rede. Ik heb hulp noodig !

— O, kon ik maar... ge weet echter, hoe aamborstig ik ben !

— Maar Maryke...

— Ik ga mee ! zei 't meisje beslist.

— Kind ! kreet de moeder. Nu op den stroom... uw leven...

— Ik ga mee, moeder, ik mag het niet laten, er zijn geen mannen...

En zonder een toestemmend antwoord af te wachten, greep de maagd een groven doek van den muur en snelde Willem achterna. Gelukkig lag de boot een eind van de plaats, waar de boeven nu hun valsch vuur ontstoken hadden, en met vereende krachten konden de jonge lieden ze over den dijk in 't water brengen. En weldra plasten de riemen krachtig in den vloed en schoot 't vaartuig voort, in de richting van 't zwevende licht ginds, 't licht van 't zoo bedreigde vaartuig.

De kustvuren in dien tijd waren gewoonlijk niets anders dan eenvoudige lantaarns en brandende takkebossen of turfhoopen, zoodat het ons niet moet verwonderen, dat de schepelingen dien gloed daar op den dijk voor havenlichten zouden houden. En dit bleek wel 't geval te zijn, en reeds had de kapitein bevel gegeven, naar die veilige plaats koers te zetten, want een storm kwam op, dat voorspelde de huilende wind, die reeds hoog het water op joeg. Maar eensklaps klonk uit zee een vreemd geluid, dat dra een menschenstem bleek te zijn. Willem en Maryke hadden het vaartuig bereikt, doch mochten het niet te dicht naderen, want hun ranke boot zou er tegen verbrijzeld worden

't Duurde geruimen tijd eer de kapitein die vreemde boodschap begreep, want hij moest nog de hulp inroepen van een matroos, die zoo wat alle talen scheen te kennen, en de wind maakte het elkander toeroepen zeer moeilijk. Doch eindelijk wist men dan aan welk groot gevaar men ontsnapt was, dank de rechtschapenheid en den moed dezer eenvoudige kinderen der kust.

De kapitein was verontwaardigd. Hij scheen een man van de daad te zijn. Wat hij nu beval, was tegen de wetten en 't recht van dit land, en toch liet hij met groot gevaar een boot uitzetten, bemand door een tiental stoere snaken, die in den gordel hun « kortjan » droegen. En die boot volgde Willems vaartuig en legde aan bij de Vlaamsche kust ! Willem en Maryke trokken de hunne weer achter den dijk en de jonkman geleidde zijn koene helpster huiswaarts... Wat er verder geschieden mocht, daar bij 't valsche licht, wel 't was 't voorzichtigste er zich niet mede te bemoeien.

De misdadigers, want dien schandnaam verdienden de Bruggelingen wel, wachtten met ongeduld op hun prooi.

— 't Moet gelukken, zei de aanvoerder van 't troepje.

Het was niemand anders dan Walter Ruysch...

Och neen, het Brugsche volk wilde niet van zeerooverspraktijken weten. Het wist, dat de haven alleen kon bloeien, als de welvaart steunde op vrede en de vrede op het recht.

En recht vroeg het. Maar eenige magistraten, die Yoens wel bijgetreden waren, uit dwang en vrees, heulden toch met den graaf.

Aan de Schelde kwam een jonge stad op, Antwerpen en meer en meer vaartuigen voeren er heen.

Die Brugsche magistraten wilden nu aan den Scheldestroom een slechten naam bezorgen en ze besloten schepen, welke naar Antwerpen voeren, door allerlei listen te doen stranden. Dan zouden ze tegelijk het gerucht verspreiden, dat de Honte of Scheldemonde onveilig was door roovers en ondiepe plaatsen.

In Walter Ruysch, den valschen avonturier, vonden ze een gewillig werktuig voor hun plannen. Hij kreeg toestemming van zijn grafelijke konkelaars om zich tot dit nieuw werkje te leenen. Men wilde Brugge op alle manieren bevoordeelen om de magistraten te winnen voor de grafelijke partij.

— 't Moet gelukken, riep dus Walter Ruysch, de aanvoerder der piraten.

— Ons licht zal het schip ginds naar hier lokken, zei een zijner handlangers. Wacht maar, we krijgen hem in onze klauwen en morgen kan men uit Brugge een schipbreuk op de Honte melden.

— En 't Zwin prijzen als een veiligen weg, hernam Ruysch. Bij mij lukt alles.

Hij dacht met duivelsche vreugde aan den moord op Yoens.

— Een vreemde kapitein, hier door den storm overvallen en 't begint al aardig te stormen, vaart 't liefst niet door. Ha, de Antwerpenaren zullen woedend zijn, als ze vernemen, hoe wij hun Honte onveilig maken. Neen, de Honte mag 't niet winnen van 't Zwin.

En de vijf kerels keken begeerig naar 't lichtje daar op den vloed. Geduldig wachtten ze, bijna zeker van hun buit. Zwart staken hun gestalten af bij 't laaiend vuur. O, ze stonden hier op een eenzame plaats, ver genoeg van Bierliet en Eertinge, om veilig hun snood bedrijf uit te oefenen.

En de veerman zou het niet wagen, zich met hen te bemoeien, want ze hadden hem onder de vreeselijkste bedreigingen geboden in zijn huis te blijven. En de kerel zag er immers niet al te moedig uit.

Maar plotseling sprongen een tiental gedaanten nader, en, eer de roovers van hun schrik waren bekomen, werden er vier door twee kloeke kerels aangegrepen, zoodat tegenstand niet meer baatte. Ruysch ontsnapte. De anderen werden als gevangenen meegesleurd naar de boot, gebonden met een snerpand eind pektouw en onder de banken getopt. Wel smeekten ze om hun leven, boden ze een losprijs aan, zwoeren ze, 't niet op het vaartuig gemunt te hebben, maar de kapitein maakte korte wetten en liet onmiddellijk de roovers aan de ra's ophangen.

WEER AAN DE HONTE.

Willem, de veerman der Honte, had kort na den mislukten aanslag der roovers, zijn moeder verloren. Hij huwde toen Maryke, die hem zoo trouw had geholpen op den stroom.

Op een avond zat het jonge paar in het veerhuis. Willem was vermoeid.

— Gelukkig, dat ik binnen ben, zei hij. De wind steekt op.

— Er zijn veel reizigers geweest, nietwaar? zei Maryke. Wat zou er gaande zijn?

— Ik houd hen voor vluchtelingen. Sinds den opstand der Gentenaren zwerven veel bannelingen rond. En ik heb vernomen, dat de graaf weer streng is geworden en alle verdachten laat aanhouden. Geen wonder, dat velen, die wat op hun kerfstok hebben, zich in veiligheid stellen en liever langs de kleine veeren gaan dan uit drukke havens te vertrekken.

— Altijd die beroerten, zuchtte Maryke.

— Ja, helaas, maar Lodewijk is nooit rechtvaardig. Hij eischt zware schattingen en heeft maling aan de keuren. Geen wonder, dat er veel ontevreden zijn! 't Wordt weer zwaar weer, Maryke.

— Ja, de wind buldert. Verwacht ge storm?

— Ja, maar de dijk is stevig... en in den winter komt een storm spoedig op, maar neemt soms ook weer vlug af.

— Zet u, bij tafel Willem, wij zullen vroeg ter ruste gaan, ik zie dat ge vermoeid zijt.

— Ja, 't was zwaar roeien, maar zwaar is ook mijn beugel, en de veerman legde glimlachend zijn welgevulde beurs op tafel. Maryke sloot het geld in de kass, zich nu al voornemens zeer spaarzaam te zijn, want op goede dagen volgden ook kwade.

Geen half uur later heerschte de diepste stilte in de hut, maar buiten bulderde vervaarlijk de wind en huilden de golven der opgezweepte Honte.

Pas was Willem in slaap, of een luid gebons op de deur deed hem wakker schieten en 't volgende oogenblik stond hij al op den vloer.

— Om Gods wil, doe open! riep men.

Willem gehoorzaamde dadelijk. Een man stormde binnen en smeekte:

— Zet mij over!

— Met dat weer? zei Willem. Gij waagt uw leven, heer!

— O, bij de Passie onzes Heeren, talm niet... de soldaten van den graaf zitten mij op de hielen!

— Willem, gij kunt nu niet overvaren! klonk de stem van Maryke. Hoor, hoe de wind buldert!

— Dan moet ik sterven als een misdadiger, hernam de vluchteling wanhopig. En toch deed ik niets anders dan de rechten van mijn volk verdedigen.

Maar neen, ik wil het uiterste wagen, hier is geld, veel geld... geef mij uw boot, gij kunt een nieuwe koopen.

— Alleen varen ? Maar, heer...

— Dan heb ik toch één kans om te leven; blijf ik, dan ben ik een man des doods ! Breng mij naar uw boot !

— Maryke ! zei de veerman.

Eenige oogenblikken heerschte stilzwijgen.

Maar de vrouw had den toon, waarop Willem haar naam noemde, begrepen, en reeds den korten, maar hevigen strijd gestreden, en ze sprak moedig :

— Willem, zet den heer over, doen wij onzen plicht... toef niet langer !

En de veerman talmde niet meer. Gevolgd door den vreemdeling, worstelde hij tegen den wind in, besteede den dijk en weldra dobberde de ranke boot op de baren. De vluchteling had ook een riem gegrepen en hij riep, om zich verstaanbaar te maken :

— Goede man, zet mij over waar ge wilt ! Als ik maar in Zeeland ben ! Vandaar bereik ik gemakkelijk den vreemde...

't Was een gevaarlijke tocht en vooral toen de boot een eind de Honte op was en de inzittenden de beschutting van den dijk niet meer hadden, moest er geweldig geroeid worden, om den tegenstand van den wind en ook van den stroom te overwinnen. Nu en dan kreeg 't vaartuig hevige stooten, en al Willems kunde en behendigheid werden vereischt, om niet omver te slaan. Golven gudsten over boord en weldra zaten beide mannen tot aan de enkels in 't water; de veerman droeg groote vetleeren laarzen en had er geen hinder van, en de vreemdeling dacht wel aan iets anders dan aan een paar natte voeten.

Willem schreeuwde soms een kort bevel, want telkens moest hij den kop van de boot in den wind brengen, om te veel afdrijven te voorkomen, want hoe meer men 't midden van de Honte naderde, hoe sterker ook de stroom werd. Wind en regen geeselden den mannen 't gelaat. Zoo gelijkmatig mogelijk bogen de roeiers zich over hun riemen en richtten ze 't lijf dan achterwaarts; Willem hoorde den vluchteling van inspanning hijgen, en hij gevoelde deernis met den jongen man, die de verbanning koos boven ver-slaafschheid.

— Pas op! schreeuwde Willem eensklaps, toen hij een hooge golf zag aanrollen.

De boot kreeg een geweldigen slag, helde vervaarlijk over, doch rechte zich weer, schoot omhoog, daalde dan, lag daarna vaster, maar stond halfvol water.

— Geef mij uw riem, riep Willem. Hier is de hoos, gij moet hoozen !

— H. Maagd Maria, ik meende, dat we vergingen ! antwoordde de vreemdeling ontsteld. O, beste man, ge waagt uw leven voor mij !

(Wordt voortgezet).

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

